

Svenska Högarna hösten 2006; en resumé – och lite till

Bill Douhan

Bland oss fågelskådare finns det olika strategier i vårt sätt att få utlopp för vårt intresse. Många har ett mer eller mindre ljumt intresse och nöjer sig därför med att under en eller annan vacker vårdag besöka någon välkänd fågelokal. Andra ägnar all sin lediga tid åt att studera alla fåglar som kommer i deras väg. Några far land och rike runt för att få ihop så många arter som möjligt i sina personliga artlistor. Åter andra har ett djupare intresse för kanske en viss art och ägnar därför mycket möda åt att inventera förekomsten inom ett avgränsat område. De som har tillstånd att ringmärka får genom denna närkontakt med fåglarna utlopp för sitt fågelintresse. Det finns mängder av olika sätt att bedriva denna, i allas vårt tycke, så intressanta sysselsättning. Även om vi inte alltid har samma åsikt om vad som är rätt eller fel i sättet att titta på fåglar är vi nog alla överens om att fågelskådning är en mycket stimulerande hobby.

Det finns även annat än inriktningen och djupet av fågelintresset som skiljer oss åt. Många far jorden runt för att få uppleva så mycket som möjligt medan andra nöjer sig med att följa upp vad som händer på en viss begränsad lokal. Det kan kanske förefalla tråkigt att höst efter höst, år ut och år in, söka sig till samma plats för att tillbringa en eller flera veckor där. Tråkigt eller ej; det beror givetvis mycket på vilken plats man väljer, vilka förutsättningar som där finns att få se fåglar. Det är för övrigt vanligt bland fågelskådare att söka sig till lokaler där det finns störst chans att få uppleva många fåglar och därmed kanske också ovanliga arter. Hur många är det inte som tillbringar någon helg eller semestervecka varje vår och höst på kända lokaler som t.ex. Ottenby och Fal-

sterbo? Vi vet att det samlas stora mängder fåglar på dessa lokaler och därför dras även fågelskådare hit. Just detta att det finns många med samma intresse gör det hela än bättre för alla de som uppskattar den sociala samvaron.

Rofylld plats med potential

Svenska Högarna är en plats där det kan finnas mängder av fåglar och därmed också ovanliga arter. Det som inte finns här är den storskaliga sociala samvaron. Det är sällan vi är fler än tre åt gången som deltar i fågelstudierna här, men just detta är något som flera av oss som återkommer hit höst efter höst uppskattar. Att få vara här och slippa den trängsel som kan förekomma vid t.ex. Ottenby är ett extra plus för oss. Bristen på social samvaro kompenseras av alla fåglar och de naturupplevelser vi får vara med om. Många kungsfåglar och rödhakar är det, men det är alltid lika roligt när kungsfågelsångaren eller något än ovanligare till slut upptäcks. Detta att vara på plats vid själva upptäckten är det som gör det hela extra roligt och chansen att hitta något ut över det vanliga är större här än på de flesta andra platser.

Nåväl; till sak, hösten 2006 på Svenska Högarna var det som skulle avhandlas här. Vi anlände till Storön den 24 september och var sedan på plats under de fyra därpå följande veckorna. Huvudsyftet med besöket var att ringmärka de fåglar som fastnade i de nät vi hade placerat på de platser som vi använt sedan 1980-talet. Fångsten gynnades av osedvanligt vackert väder som under större delen av tiden var ovanligt bra även för fåglarna ur sträcksynpunkt. Vindarna var ofta svaga till måttliga och vid flera tillfällen från ostsektorn.

Ringmärkning

Sammantaget försåg vi 3 495 fåglar med ring och det kan tyckas vara ett bra resultat. Det är det också jämfört med många tidigare höstar, men å andra sidan "borde" det kanske ha blivit än fler då vädret var så fördelaktigt för sträckande tättingar. Även om det nästan varje dag anlände hyfsade mängder med nya fåglar, blev det aldrig någon riktigt stor dag. Som mest ringmärkte vi, i och för sig, 396 fåglar på en dag (4/10), men det finns många exempel från tidigare höstar på större dagssummor. Varför det inte blev någon riktigt bra dag vet vi inte, men kanske var det ändå vädret som var orsaken. Det blev aldrig någon period med dåligt väder och därför ej heller den ketchup-effekt som kan inträffa dagen efter en bra sträcknatt som följt på några dygn med dåligt väder. Vädret var kanske så bra att fåglarna sträckte vidare in mot fastlandet i väster utan att behöva rasta.

Klart vanligast i näten var kungsfågel med 1 439 fångade, men rödhake kom inte allt för långt efter med 938 ringmärkta. Antalet fångade kungsfåglar var sämre än väntat och ett brott i den uppåtgående trend som varit

rådande sedan kraschen sommaren 2002. Framtiden får utvisa om arten åter är på väg ned eller om det bara är en tillfällig tillbakagång. Ytterligare några arter fångades i relativt stor mängd och fyra nådde tresiffriga antal nämligen järnsparv (158), taltrast (119), talgoxe (184) samt trädkryppare (106). Andra arter som märktes i hyfsade antal, utan att nå hundra, var svarthätta (78), bofink (69) samt sävsparv (72). Som vanligt fångades även några mer eller mindre ovanliga arter, för Uppland eller för ögruppen. Till denna kategori hör i första hand videsångare (1; den 7:e totalt), kungsfågelsångare (5) och taigasångare (2), men också blå kärnhök (1; den 2:a "genom tiderna"), gräshoppsångare (1) samt mindre flugsnappare (7).

Övrig skådning

Mellan nätrundorna ägnades mycket tid åt tubspaning från någon högt belägen punkt eller åt att strosa runt på ön. Mycket passerar utan att rasta och kommer därför inte i närheten av vare sig näten eller ens ön. Sjöfågelskräcket kan vara bra, men under den värme som var rådande denna höst noterades aldrig

Ejdermodell guding. Foto: Tero Niemi

några stora antal på flyttning. Visst passerade det några tusen ejder vissa dagar, men det är inte i närheten av vad som tidigare har räknats (som mest 52 000 på en dag).

Gäss registrerades i lite större antal än normalt och då i samband med vindar från ost till sydost. Den 7 oktober passerade två rena bläsgåsflockar (29 + 24) rakt över ön mot söder och veckan innan hade upp till hundratalet prutgäss räknats ett par dagar. Under 3:e veckan i oktober var det åter sydostlig vind, nu ganska frisk, ett par dagar och nu var det främst vitkindade gäss som sågs sträcka förbi. Som mest inräknades 300 den 20:e. Avslutningsdagen, den 21:a, sträckte ytterligare 14 bläsgäss förbi åt söder.

Utöver några stationära havsörnar och relativt vanliga rovfågelarter som främst sparvhök och blå kärrhök noterades även några få fjällvråkar, tornfalkar och stenfalkar som rastande eller förbisträckande. Minst tre pilgrimsfalkar sågs samt någon enstaka duvhök, ormvråk, brun kärrhök och lärkfalk. Rastande vidare var mycket fåtaliga, men en rastande skärnäppa 5/10 kan vara värd att nämna.

Enstaka labbar sågs vid några tillfällen långt ut över havet. Flertalet förblev obestämda, men det fanns inget som indikerade att de skulle ha varit annat än vanliga kustlabbar. Av måsfåglar var förekomsten av dvärgmåns mest intressant. Även denna höst var det en hel del i rörelse över havet öster om ögruppen. Ofta sågs de bara som prickar långt ut i öster, men ibland kom de lite närmare och några dagar var de uppenbarligen på sträck mot söder. Som mest inräknades 85 den 29/9 och 94 den 2/10. Talrikast av måsfåglarna var fiskmåns med upp till 300 rastande flera dagar i oktober medan gråtruten istället var anmärkningsvärt fåtalig. Den senare har helt klart minskat i antal under de senaste åren och det gäller även havstrut. Det är sällan man ser fler än några få av den senare arten under en dag i oktober.

Fyra ugglearter registrerades under hösten. Tyngst var den stationära berguv som vi

hörde ropa efter skymningen några kvällar. Vi lyckades även få se den vid ett tillfälle då den satt på högsta toppen av en ö och ropade. Horn- och jorduggla tillhör de regelbundna förbisträckarna under hösten och både arterna observerades vid flera tillfällen (tre hornugglor ringmärktes). Mest udda, den första sedan 1992, var den hökuggla som rastade en kort stund den 17/10.

Inte en enda större hackspett sågs under hösten, men istället en av den mindre arten. Medan större hackspett observeras här flertalet höstar i varierande antal är den mindre en mycket ovanlig gäst i ögruppen. Det var inte bara större hackspett som var ovanlig; invasionsarterna var över lag sparsamt förekommande. Ingen av dem var på flyttning i stora antal. Talrikast, relativt sett, var talgöxe och trädkrypare, men ej heller de nådde upp till några anmärkningsvärda antal.

Udda observationer

Att vistas på en och samma ö under fyra veckor och tillbringa merparten av den ljusa delen av dagarna i fält innebär att man gör udda iakttagelser av allehanda slag. Det är inte bara observationer av arter som är mer eller mindre ovanliga i vår del av tillvaron utan också iakttagelser som är anmärkningsvärda på annat sätt. Det gäller inte minst sena individer av arter där majoriteten redan har passerat och befinner sig långt söderut. I många fall registreras deras närvaro först när de har fastnat i ett nät. Det finns exempel på mer eller mindre sena sistadatum för flera olika arter och några kan avslutningsvis vara värda att nämna; brun kärrhök 9/10, lärkfalk 8/10, strandskata 20/10, ladusvala 13/10, trädpiplärka 4/10, gulärta 6/10, rörsångare 4/10, ärtsångare 3/10, lövsångare 18/10, mindre flugsnappare 14/10 samt törnskata 20/10.

Bill Douhan

Rönby

741 94

Knivsta

E-post: bill.douhan@norrtaalje.se